

Klasifikacija govora Ogulina

Turković, Darija

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:382055>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

DARIJA TURKOVIĆ

Klasifikacija govora Ogulina

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2016.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Darija Turković

Matični broj: 0009067954

Klasifikacija govora Ogulina

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij: Hrvatski jezik i književnost / Engleski jezik i književnost

Mentor: prof. dr. sc. Silvana Vranić

Rijeka, 29. kolovoza 2016.

SADRŽAJ RADA:

1) UVOD – specifičnosti Ogulina.....	1
1.1. Podrobnije o zemljopisnom položaju.....	2
1.2. Povijesni razvoj.....	3
1.3. Stanovništvo Ogulina.....	4
2) CILJ, ZADACI I METODOLOGIJA RADA.....	5
3) HRVATSKI DIJALEKTOLOZI O GOVORU OGULINA	
3.1. <i>Kajkavsko narječje</i> - Mijo Lončarić.....	6-7
3.2. <i>Čakavsko narječje</i> – Josip Lisac	7
3.3. <i>Čakavski ikavsko – ekavski dijalekti</i> – Iva Lukežić.....	8
3.4. <i>Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja</i> – Josip Lisac	8-9
3.5. <i>O govoru Turković sela</i> – Sanja Vulić.....	10
4) RAZLIKOVNA SREDSTVA.....	11
4.1. Alijeteti.....	12-25
4.2. Alteriteti.....	26-30
4.3. Popis alijeteta u govoru Ogulina.....	31-32
4.4. Popis alteriteta u govoru Ogulina.....	33-34
5) ZAKLJUČAK.....	35-36
6) POPIS LITERATURE.....	37

1. Uvod – specifičnosti Ogulina

Grad Ogulin obilježuje nekoliko specifičnosti. Prva je ta što je poznat po svom neobičnom položaju. Naime, smješten je na samoj granici između Like i Gorskog kotara, a kao jedinica regionalne samouprave, dio je Karlovačke županije. Osim toga, nalazi se točno na pola puta između dva velika središta – Zagreba i Rijeke. Dakle, grad Ogulin nije moguće smjestiti samo u jednu već ustaljenu hrvatsku regiju, već na njega danas gledamo kao na mjesto u samom srcu države koji tako objedinjuje posebitosti ostalih, susjednih regija pa je opravdano reći da je *ovaj grad postavljen na putovima između sjevera i juga, istoka i zapada, na pruži Zagreb – Rijeka – Split, na raskrsnici cesta (...)*¹

Druga specifičnost, koja je za ovaj rad puno važnija, ta je što i govor Ogulina, poput njegova položaja, ne ulazi u ustaljene okvire hrvatskih narječja. Ogulinski govor sadrži elemente svih triju hrvatskih narječja. O tome svjedoči i činjenica da je zastupljen na kartama svih narječja (D. Brozović: *Čakavsko narječje u Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*; M. Lončarić: *Kajkavsko narječje*, J. Lisac: *Hrvatska dijalektologija 1, Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*). Autori poput Brozovića, Lončarića i Lisca, ali i brojni drugi pripisuju govor Ogulina pojedinim narječjima i navode njegovu autohtonost. Jasno je pritom da nisu elementi svih narječja zastupljeni u jednakoj mjeri, stoga valja promotriti razloge zbog kojih se ovaj jedinstven govor uvrštava u svako hrvatsko narječje.

¹ Matica hrvatska Ogulin (posebno izdanje), *Ogulin- Povijesna i kulturna baština*, 2000. god., str.6.

1.1. Podrobnije o zemljopisnom položaju

Kao što je već bilo spomenuto, grad Ogulin se nalazi u samom srcu kontinentalne Hrvatske. Nastao je u prostranoj kotlini kojom teku dvije predivne rijeke-Dobra i Zagorska Mrežnica. Obuhvaća površinu od 542,32 km² i prema teritorijalnom ustrojstvu jedinica je lokalne samouprave.

Ogulin je dio tzv. potkapelskog kraja koji je poznat kao prijelazno područje, stoga je grad Ogulin nemoguće svrstati u jednu od uobičajenih hrvatskih regija. Ako bismo željeli precizno opisati smještaj Ogulina, morali bismo zapravo reći kako je to *zasebna mikroregija*² koja ne pripada ni Lici ni Gorskom kotaru ni Pokuplju, a ipak Ogulinsko-modrušku udolinu smatramo dijelom veće geografske cjeline koju nazivamo gorskom Hrvatskom. Ova udolina završava na mjestu gdje modruški brežuljkasti kraj prelazi u Plašćansko polje. Radi se o reljefnoj cjelini koja je omeđena gorjem Velike Kapele sa zapada, Kapelom i Brezovicom s istoka te Klekinjom i Trojvrhom s juga. Osim naziva Ogulinsko – modruška udolina, za ovaj se prostor nekada koristi i ime *Ogulinsko polje*³. Prema reljefnoj određenosti, to polje je krško i to peto po veličini svih takvih polja u Hrvatskoj. Obuhvaća površinu od oko 60 km², a nadmorske je visine od oko 320 m. Izduženog je i pravilnog oblika dužine 16 km, a širine 9 km.

Kao dio regionalne samouprave, Ogulin je dio Karlovačke županije, a graniči s Primorsko – goranskom na zapadu te Ličko – senjskom županijom na jugu. Ovo područje osim samog grada Ogulina, obuhvaća još i općine Tounj i Josipdol.

² Matica hrvatska Ogulin (turistička monografija), *Ogulin i okolica*, Zagreb, 2003. god., str. 10.

³ Ibid, str. 12.

1.2. Povijesni razvoj

Područje Ogulina nastanili su još drevni Japodi oko 800. godine prije Krista. Upravo je Ogulin bio središte velike japodske oblasti koje se nalazilo u ogulinsko – modruškoj udolini. Glavni japodski grad bio je Metulum smješten na brdu Viničica pored Josipdola. Neki od arheoloških tragova iz tog prapovijesnog vremena vidljivi su još i danas na ovom području.

Početak nove ere, ovo su područje osvojili Rimljani koji su se tu zadržali sve do propasti Zapadnog Rimskog Carstva 476. godine. Nakon toga ogulinsko – modruška udolina postaje rubni dio provincije Dalmacije. Rimljani su, poput Japoda, ostavili za sobom značajne tragove koji se prije svega manifestiraju u modernizaciji naselja, cesta te nametanju jezika i pisma.

Srednji vijek obilježen je vladavinom krčkih knezova Frankopana i osnivanjem tzv. Modruške županije. Upravo je krajem ovoga razdoblja, oko 1500. godine, počela izgradnja ogulinske tvrđave iz koje će se kasnije razviti i sam grad Ogulin. Tvrđava koja je tada izgrađena postala je dijelom Vojne krajine i imala veliku ulogu u obrambenom sustavu protiv Osmanlija koji su tada svim silama nastojali što dublje prodrijeti na zapad Europe.

Od tog vremena pa sve do 19. stoljeća, Ogulin je bio pod njemačkom vlašću, a onda četiri godine pod francuskom upravom. U drugoj polovici stoljeća postaje središte Modruško – riječke županije koje je tada brojalo 8 upravnih kotara.

Nakon burnoga Prvoga svjetskog rata, Ogulin ulazi u Krajiško - primorsku oblast, a poslije još burnijeg Drugog rata, postaje dijelom SFRJ. Nakon devedesetih godina prošlog stoljeća, kada je Republika Hrvatska ispunila višestoljetnu težnju za suverenitetom, Ogulin je dobio status pod kojim ga i danas poznajemo.

1.3. Stanovništvo Ogulina

Prema *posljednjem popisu stanovništva*⁴ iz 2011. godine, Ogulin broji nešto više od 13 000 stanovnika. Što se spolne situacije tiče, dominira žensko stanovništvo s nešto više od 7 000 stanovnika. Kada je starost u pitanju, najzastupljenija dobna skupina je ona od 50 do 54 godine, a najmanje zastupljena, što je i očekivano, ona od 90 i više godina.

Obrazovna struktura stanovništva je povoljna, premda ju se može i treba unaprijediti. Samo 1,29% stanovnika je nepismeno, dok 54,87% stanovnika ima srednje, više ili visoko obrazovanje. Sliku stanovništva prema aktivnostima karakterizira više aktivnog (45,07%) nego uzdržavanog stanovništva (36,37%) i visok udio osoba s osobnim prihodima (18,56%). Slika stanovništva prema djelatnostima potvrđuje da se u naselju Ogulin završio proces deagrarizacije (0,67% poljodjelskog stanovništva).

Osim aktualnog stanja stanovništva, važno je spomenuti i sve migracije koje su mu prethodile. Naime, tijekom povijesti, ovaj je prostor, kao što je i danas, bio na razmeđi različitih regija pa je stanovništvo, uslijed raznih buna i nemira, često mijenjalo svoja prebivališta. Upravo zbog tih migracija, ogulinski je govor danas toliko specifičan. Ovo su područje naseljavali i autohtoni čakavski, i štokavski govornici, a kajkavski je jezik, kako to tumači Mijo Lončarić, ušao na ovaj prostor kao književni jezik većeg društvenog prestiža.

Burna povijest ostavila je veliki trag na Ogulinu, a ono se možda ponajbolje manifestira kroz toliko poseban i raznolik ogulinski idiom kojeg je, baš kao i njegov geografski položaj, nemoguće svrstati u unaprijed određeni okvir hrvatskih narječja.

⁴ Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011, statistička izvješća. Preuzeto s: <http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/censuslogo.htm>

2. Cilj, zadaci i metodologija rada

U ovome ću radu pokušati prikazati značajke izvornoga ogulinskoga govora, obraćajući pritom najviše pažnje upravo onima različitih narječja koje su u njemu ujedinjene. Istražit ću zastupljenost tih značajki dijalektološkim mehanizmima – provjerom alijeteta i alteriteta, kako bi naposljetku ustvrdila dominira li koje narječje. Pokušat ću objasniti povijesne i lingvističke uzroke koje su dovele do stanja kakvog danas pronalazimo u ogulinskom govoru. Nadam se da ću na kraju ovoga rada i istraživanja skupiti dovoljno materijala kako bih mogla opravdati svrstavanje Ogulina na sve tri karte hrvatskih narječja.

Što se metodologije tiče, s obzirom da sam autohtoni ogulinski govornik, koristim se vlastitim primjerima i znanjem o samom idiomu ovog područja. Ipak, svjesna sam da je starija ogulinska populacija bolja u dokazivanju određenih, možda kod mlađih naraštaja ne tako vidljivih značajki ovoga govora, stoga koristim i metodu audio zapisa kako bi pokazala izvorne oblike ovoga specifičnoga govora. Osim toga, poznato je i u okvirima sociolingvistike kako su mlađe generacije zbog obrazovanja i veće izloženosti standardnom jeziku - sklone mijenjanju vlastitoga organskog idioma te da upravo oni u njega unose najveći broj promjena.

3. Hrvatski dijelaktolozi o govoru Ogulina

U ovom dijelu rada, pažnju ću posvetiti istaknutim hrvatskim dijalektolozima i njihovim proučavanjima. Zanima me način na koji je svatko od njih unutar područja svoga interesa, tj. određenog narječja, pristupio području i govoru Ogulina.

3.1. *Kajkavsko narječje* - Mijo Lončarić

Kao što je već prethodno spomenuto, ogulinski je govor toliko poseban da se nalazi na kartama svih triju narječja, pa tako i one kajkavskog. Istaknuti hrvatski kajkavolog, Mijo Lončarić, grad Ogulin tako uvrštava na kartu kajkavštine i navodi da *sve do mjesta Zagorja, južno od Ogulina, ima danas kajkavskih osobina, ali one su smatrane kasnijim kulturnim utjecajem jer je kajkavština kao književni jezik u sjevernoj Hrvatskoj bila idiom većeg društvenog prestiža.*⁵ Osim toga, reći će i da je i zamjenica *kaj*, prethodno opisana kao alijetet, također rezultat prodiranja ostatka starosjedilačkog kajkavskog stanovništava u nove govore karlovačkog i ogulinskog područja koji su u ono vrijeme već bili zahvaćeni čakavštinom. Lončarić, dakle govori o prodiranju kajkavskog narječja kao posljedici visoke književne kulture. On nadalje govori o ogulinskom području kao prijelaznoj liniji između dvaju narječja, kajkavskog i čakavskog, koja što više ide na jug, to sadrži više čakavskih osobina.

S povijesnog aspekta gledajući, ovo prijelazno područje možemo tumačiti kao nestanak jezičnog kontinuiteta do kojeg dolazi tijekom 16. stoljeća uslijed prodora Turaka. Naime, zbog najeзде Turaka na prostor Ogulina i Pokuplja, stanovništvo bježi s ovog područja, a napuštenu zemlju kasnije naseljava novo

⁵ Lončarić, M., *Kajkavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb, 1996. god., str. 165.

stanovništvo s juga i istoka zemlje koji je uglavnom, što se dijalektološke situacije tiče, bio zahvaćen i štokavštinom i čakavštinom. Ne čudi, stoga, što danas na tom prostoru pronalazimo raznoliku jezičnu situaciju i preklapanje elemenata svih triju narječja.

3.2. Čakavsko narječje – Josip Lisac

Josip Lisac u drugom dijelu svoje iscrpne studije o hrvatskim narječjima posvećuje pažnju čakavskom narječju. Analizira granice i prostiranje samog narječja, a zatim i njegovih pet dijalekata kojima dodaje još i *latovsku oazu*.

Prilikom navođenja granica čakavštine, Lisac nabraja sve one prostore koji su tipično čakavski, uglavnom su to mjesta vezana za hrvatsku obalu i priobalje, a zatim kreće i u kontinentalni prostor. Za ovaj je rad, naravno, najvažnije uvidjeti gdje je Lisac smjestio područje Ogulina. On tako govori da je *ogulinsko-dugoreško područje uglavnom čakavsko*,⁶ a uvrštava ga u srednjočakavski dijalekt. Presudni je kriterij za svrstavanje u baš ovaj dijalekt ikavsko-ekavski refleks jata, a Lisac tu daje i detaljni popis svih mjesta gdje je on zastupljen (Cerovnik, Desmerice, Zagorje, Josipdol, Ogulinski Hreljin, Modruš, Oštarije, Trošmarija, itd.) Ovom Liščevu zaključku prethodi ono Ive Lukežić koja u svom djelu *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekti* ogulinsko područje smatra *granicom između Like i Gorskog kotara*⁷ te također navodi sva područja u kojem takav refleks pronalazimo.

⁶ Lisac, J., *Hrvatska dijalektologija 2, Čakavsko narječje*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009. god, str.15.

⁷ Lukežić, I. *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1990.god, str. 25.

3.3. Čakavski ikavsko – ekavski dijalekti – Iva Lukežić

Za razliku od Lisca, Iva Lukežić u svojoj studiji opisuje i poddijalekte ikavsko-ekavskog dijalekta, pa tako nailazimo na tri tripa: primorski, kontinentalni i rubni. Ogulinski govor ulazi u grupu kontinentalnog poddijalekta zbog, kako autorica kaže, *povijesnih razloga, odnosno činjenice da je ovo područje bilo tijekom povijesti naseljavano govornicima iz jezično drukčijih područja.*⁸ Ono što ovaj podtip karakterizira jest akcentuacija koja je bitno izmijenjena u odnosu na onu tipičnu čakavsku, pojavu takozvanog štokavoidnog akuta i skraćivanje nenaglašenih duljina. Osim toga, tu još vidimo i postojanje fonema *č* i *ć* i opstojnost dočetnog ili finalnog *-l*.

3.4. Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja – Josip Lisac

Josip Lisac u svojoj studiji o štokavštini uvrštava Ogulin unutar granica i ovog narječja. Prilikom opisa zapadne granice navodi da ona *ide od Petrinje do Karlovca pa sve do oklice Ogulina.*⁹ Vidimo, dakle, da i u toj knjizi Ogulin ulazi u okvire svih triju narječja. Ono što ipak možemo zaključiti jest da su autori poprilično oprezni kada se radi o ovom području, naročito kada spominju sam grad Ogulin. Nitko od dijalektologa neće sa stopostotnom sigurnošću tvrditi da je ogulinski prostor sasvim autohton u okviru kajkavskog, čakavskog ili štokavskog narječja, već vrlo suptilno daju do znanja da samo ogulinska okolica, neki njeni specifični dijelovi, imaju karakteristična svojstva opisivanog narječja.

⁸ Ibid, str. 108.

⁹ Lisac, J. Hrvatska dijalektologija 1, *Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009. god, str. 15.

Od sedam opisanih dijalekata štokavskog narječja (kojima je još dodano i torlačko narječje te vlahijska oaza), smatram da govor Ogulina najviše sličnosti dijeli s onim istočnohercegovački-krajiškim, novoštokavskim (i)jekavskim dijalektom. Iako na prvi pogled, s obzirom da se radi o prostorima geografski dosta udaljenima, ovo može izgledati neuobičajeno, postoje razlozi koje Lisac navodi zbog kojih smatram da je ono opravdano.

Lisac, dakle, navodi da ovaj dijalekt prvenstveno obuhvaća prostor samog juga Hrvatske, Pelješac, Dubrovnik, Mljet, zatim navodi još i dio Crne Gore te Srbije. Potom kreće u analizu povijesno – kulturoloških događanja koja su se odvijala devedestih godina prošlog stoljeća uslijed kojih je došlo do širenja granica ovog dijalekta. Kao posljedica Domovinskog rata, ovo je narječje uvelike proširilo svoje granice. Radi se, naime, o činjenici da se *srpsko stanovništvo koje tim dijalektom govori, nakon ratnog stanja vratilo na ove prostore. Uglavnom su naselili prostor zapadne Slavonije (Križevci i Koprivnica), ali i ono Banije, Korduna, Like i Gorskog kotara.*¹⁰ Ovo nam može poslužiti kao objašnjenje specifične jezične situacije na tom području i kao neizbježan dokaz o jeziku čije su mijene posljedica stalnih kulturno – političkih previranja.

Samo ime dijalekta, istočnohercegovačko-krajiški novoštokavski (i)jekavski, ukazuje na to da ima prethodno opisanu novoštokavsku prozodiju kao jedno od svojih inherentnih obilježja. Radi se dakle, o činjenici da sadrži četiri akcenta i jedan je od prozodijskih sustava koji najviše nalikuje akcentuaciji standardnog hrvatskog jezika.

¹⁰ Ibid. str.98

3.5. *O govoru Turković sela – Sanja Vulić*

Tijekom 2007. godine Sanja Vulić provodila je iscrpnu dijalektološku analizu ogulinskoga govora. Nakon provedene analize, objavila je i nekoliko znanstvenih i akademskih članaka kojima je pokazala rezultate svojih istraživanja.

Za ovaj je rad najznačajniji članak *O govoru Turković sela*. Selo Turkovići administrativna je jedinica grada Ogulina i vrlo dobro pokazuje specifičnosti ogulinskoga govora na svim jezičnim razinama. Autorica članka je tako dala iscrpan uvid u sve slojeve jezika – od one fonološke pa sve do semantičke.

Sanja Vulić, poput već spomenutih autora kao su Lisac, Lukežić, Lončarić, također govori o ogulinskom govoru kao onom čija je primarna karakteristika ispreplitanje svih triju hrvatskih narječja. Navodi također da je *po rasporedu međunarječnih odnosa, govor Turković sela sukladan govoru grada Ogulina u cjelini, a također i govorima Ogulinskoga Hreljina, Desmerica i Zagorja u Ogulinsko-modruškoj udolini*.¹¹

Autorica nadalje kroz iscrpnu analizu dokazuje da je osnovica ogulinskog govora čakavska, a to opravdava navodeći niz tipičnih čakavskih primjera (ikavsko-ekavski refleks jata, pojava diftonga, čakavska jaka vokalnost, prijedložne sveze tipa *zač, poč, nač*, itd.). Isto tako govori i o očitim, ali ne u tako velikoj mjeri prisutnih kajkavskih značajki (zamjenica *kaj*, *vu* proteza, prezentski i imperativni oblici glagola (*u*)*zeti*, itd.). Od uobičajenih štokavskih karakteristika autorica navodi novoštokavski naglasni inventar, novo štokavsko jotovanje, dosljednu uporabu fonema *lj*, izostanak fonema *h* i neartikuliranje zanaglasnog kratkog *i*.

¹¹ Vulić, S, *O govoru Turković sela*, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2008. god, str. 24
Preuzeto s: <http://hrcak.srce.hr/78910>

4. Razlikovna i pomoćna sredstva

Kao što je u okviru dijalektologije poznato, za utvrđivanje sličnosti i razlika između dva sustava, odnosno narječja, koristimo takozvana razlikovna sredstva.

Razlikovna sredstva, tj. alijeteti, kriteriji su za uspostavljanje odnosa između narječja. Drugim riječima, razlikovanje jednog narječja od ostala dva moguće je upravo zahvaljujući alijetetima. Po njima se, dakle i kajkavsko i štokavsko i čakavsko narječje razlikuju od ostala dva. Oni su razlikovne značajke najviše razine i njima nedvojbeno možemo utvrditi koji govor pripada kojem narječju. Najočitiije alijetetne značajke su upitno-odnosne zamjenice *što*, *kaj* i *ča*.

Alteriteti su, s druge strane, ona sredstva koja ukazuju na pojavljivanje istih elemenata u dvama narječjima, ali ne u svima. Oni su zapravo dio jednog narječja u odnosu na drugo, ali ne na oba. Na njih gledamo kao na razlikovna sredstva druge razine na kojoj diferenciramo narječja, ali te značajke ipak nisu dovoljne za pouzdano utvrđivanje i klasificiranje narječja. Odnosno, po ovim značajkama možemo razlikovati narječje x i y od narječja z , ali nedostatak tog kriterija je što ne razlikuju narječje x od y ili neke od njihovih dijelova.

Osim alijeteta i alteriteta, postoje još i arealne značajke. Te su značajke kriteriji najnižeg razlikovnog ranga. Pronalazimo ih u govorima na određenom geografskom prostoru bez obzira na narječja i dijalekte kojima ti govori pripadaju.

4.1. Alijeteti

Kaj – ča – što

Obično se kao primarni alijetet nekog govora uzima zamjenica *što*, odnosno njene istovrijednice *kaj* i *ča*. U govoru Ogulina taj je alijetet gotovo nemoguće prepoznati s obzirom da pronalazimo sve tri inačice spomenute zamjenice. Naime, zamjenica *kaj* je prisutna u najvećem broju slučajeva. Ona je u ogulinskom govoru ravnopravni ekvivalent upitno – odnosne zamjenice *što* u standardnom hrvatskom jeziku. Tako će Ogulinci najčešće reći upitati: *Kaj delaš? Po kaj ideš? Kaj je to?* i sl. Osim toga, upotrijebit će *kaj* i u onim slučajevima gdje se u standardu inače upotrebljava zamjenica *koji*. Pa će tako rečenica *To je onaj stol koji smo kupili lani* ili *To je onaj čovjek kojeg smo vidjeli jučer* kod Ogulinaca zvučati *To je onaj stol kaj smo kupili lani, To je onaj čovik kaj smo ga vidili jučer*. Ono što ovdje ipak valja napomenuti jest činjenica da zamjenica *kaj* gubi na učestalosti i sve češće je, pogotovo u mlađih generacija i onih koji žive u samom centru grada, zamijenjena zamjenicom *što*. To se tumači sociološkim razlozima, odnosno rezultat je obrazovanja i odlaska mlađih generacija u veća urbana središta gdje dolazi do gubitka autohtonog načina govora.

Ono što je posebno zanimljivo u govoru Ogulina jest i velika prisutnost zamjenice *ča*. Ona će se vrlo rijetko upotrijebiti kao ekvivalent za standardno *što*, ali pronalazimo tvorenicu *zač*. Očekivano bi bilo da ta tvorenica zvuči *zakaj* ili *zašto* s obzirom na učestalo korištenje zamjenica *kaj* i *što*, ali to u ogulinskom govoru nije slučaj. Tako će upitna rečenica koja u standardnom hrvatskom zvuči *Zašto me nisi nazvao?* u ogulinskom govoru biti *Zač me nisi nazval?* Inačica *zašto* pojavit će se češće, opet kao rezultat prethodno navedenih razloga kod korištenja zamjenice *što*. Zanimljivo je isto tako napomenuti da će zamjenica *ča* svoje mjesto pronaći i u prilogu *poč* kao istovrijednica za standardni oblik *po*

što. Ogulinci će dakle pitati *poč si došal*, a ne *po što si došao*. Isti je slučaj sa svezama zamjenice *ča* i nekih prijedloga. Tako pronalazimo primjere *nač* (*na što*), *uč* (*u što*), *nizač* (*nizašto*). Sukladno tome, rečenice koje bi u standardu glasile: *Na što si to stavio? U što se pretvorio? Ne bi ga dala nizašto na svijetu.* u ogulinskom govoru zvučati: *Nač si to metnul? Uč se pretvoril? Ne bi ga dala nizač na svitu.* Ovi primjeri potvrđuju čakavsku podlogu ogulinskoga govora koja će se kasnije potvrditi i u mnogim drugim jezičnim primjerima.

Kajkavski alijeteti

Utjecaj kajkavskog narječja najočitiji je djelomičnom uporabom upitno-odnosne zamjenice *kaj* koja je u čakavske krajeve južno od Kupe stigla iz političkih središta – Zagreba i Karlovca. *Zamjenica kaj* prvo je preuzeta od vojnih i upravnih službenika i učitelja, a potom ju je usvojio i građanski i časnički sloj grada Ogulina u prvoj polovici 19. stoljeća kao otmjeniju i prestižnu riječ administracije i sudstva.¹² Ubrzo nakon toga, usvojila ju je i seoska sredina. Zamjenica *kaj* se smatrala gospodskom, za razliku od zamjenica *ča* na koju se gledalo kao seljačku i manje vrijednu.

Pored zamjenice *kaj*, postoji još nekoliko elemenata svojstvenih autohtonim kajkavskim govorima i onom ogulinskog kraja. Oni su uglavnom vezani za područje sintakse i morfologije, ali pronalazimo i neke leksičke sličnosti, uglavnom se tu radi o čestoj uporabi posuđenica, pretežno posuđenica iz njemačkog ili mađarskog jezika.

Što se kajkavskih alijeteta tiče, osim upitno – odnosne zamjenice *kaj*, koja je u ovom govoru sekundarna jer nije dosljedna u svim oblicima, uviđam da nema

¹² Salopek, H., *Ogulinsko – modruški rodovi*, Zagreb, 2007. god. , str. 208.

puno onih karakteristika koje bismo mogli nazvati tipičnim i autohtonim kajkavskim. Ovakvo je stanje vjerojatno posljedica povijesnih i sociolingvističkih razloga, tj. kako je Lončarić naveo, činjenice da je kajkavski jezik na ove prostore prodirao tek kao jezik viših društvenih staleža.

Ipak, možemo pronaći neke originalne kajkavske karakteristike. Na fonološkoj razini, jedna od njih je svakako *protetsko v*. Naime, u kajkavštini svaka riječ koja počinje fonemom *u*, dobiva tzv. - *v protezu*. Tako se u kajkavskom narječju, preko iskonskog *u* i protetskog *v* dobiva *vu* koje se prenosi na one riječi u kojima je bio iskonski *v̂*, pr. *vubiti*, *vuzeti*, itd. Iako u ogulinskom govoru nema toliko primjera, *v proteza* je svakako vidljiva. Kod leksem kao što su *ura* i *ujna*, do umetanja protetskog *v* će doći gotovo u sto posto slučajeva. Tako će rečenice kao što su: *Koliko je sati? Idem do ujne i ujaka*. kod starijih Ogulinaca zvučati: *Kolko je vur? Idem do vujne i vujca*.

Što se morfološke razine tiče, kao kajkavski alijetet u govoru Ogulina treba izdvojiti i takozvani dijelni genitiv. Dijelni genitiv je onaj koji je u službi atributa i označava cjelinu od koje se uzima jedan dio. U standardnom jeziku često se očituje u primjerima kao što su *Daj mi čašu vode*. *Uzeo sam krišku sira*. a slične možemo pronaći i u govoru Ogulina pr. *daj mi vina, tamo ima pedeset duš* itd.

Kajkavski utjecaj u govoru Ogulina pronalazimo i u upotrebi leksema *zeti* (uzeti). Naime, primarna promjena ovdje prisutna jest gubljenje prefiksa *v̂* u *v*, tako je leksem *v̂zeti* prešao u *vzeti*, odnosno u *zeti*. Ovaj prijelaz tipičan je za čakavske dijalekte, ali postoji kod istog leksema i autohtona kajkavska značajka. Od glagola *zeti* nećemo pronaći oblik *zamem* koji bi bio tipičan čakavski, već *zemem* – tipičan kajkavski. Čakavski imperativ istog glagola glasio bi *zami*, ali u govoru Ogulina on je opet tipičan kajkavski – *zemi*.

Što se sintaktičkih konstrukcija tiče, osjeti se u nekim primjerima utjecaj kajkavštine. Tu je vidljiv prezent koji osim što izriče sadašnju radnju, može poslužiti i kao historijski i za izricanje budućnosti. Oblik 2. lica jednine prezenta često je korišten i kao zamjena za imperativ. Drugim riječima, primjer kao što je *ideš spat* možemo analizirati i kao sadašnje vrijeme, ali i zapovjedni način. Zapovijed se može izreći i perfektom čiji je efekt pojačan česticom *da*, pr. *Da si sve naučila*. Čestici *da* slična je i ona *na*, također korištena u sklopu imperativa, pr. *Na, obuci se*. Od sintaktičkih sličnosti, izdvojila bih još i uporabu zamjenice *kaj* kao ekvivalent za standardni *zar*. Ogulinci, poput kajkavaca, će tako priupitati *Kaj si došla već?* misleći *Zar si došla već?* Često će, isto tako koristiti i priloge pojačavanja poput *dost* (*dost je zima*), *jako* (*jako je lipa*). Od specifičnih prijedloga koristit će konstrukcija *bez + da*, pr. *otišal je bez da je pozdravil* ili za kao zamjenu za *o*; pr. *za njega smo ti pričali* (o njemu smo ti pričali).

U samom uvoda ovoga dijela rada spomenula sam veliku čestotnost germanizama i hungarizama što tumačimo kao *rezultat geopolitičkih mijena – bliskost s njemačkim i mađarskim jezicim i život u istoj državi*.¹³ Jedan od zanimljivih primjera na leksičkoj razini jest imenica *pek* u značenju *pekar*. U nekim kajkavskim govorima riječ *pek* zabilježena je u tom istom značenju i smatra se germanizmom (prema njem. *Bäck*). S obzirom da je riječ o muškoj osobi – vršitelju radnje, pretpostavljamo da se radi o vrlo staroj posuđenici jer rječotvorbenomu sustavu hrvatskih idioma nije svojstvena tvorba takvih imenica nultim sufiksom.

¹³ Lončarić, M., *Kajkavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb, 1996. god. , str 138.

Čakavski alijeteti

Jedan od najznačajnijih elemenata svakog narječja je svakako refleks jata. I dok je u kajkavštini on gotovo uvijek ekavski, u čakavštini nailazimo na nekoliko mogućih ostvaraja. Refleks jata u čakavskom narječju može biti ili dosljedan ili prema pravilu. Ukoliko je dosljedan, on može biti ikavski, ekavski ili jekavski. Ikavski je uglavnom vezan za južnije obalno područje (pr. Novigrad, Pelješac, Pašman, itd.), ali i za zapadnu Istru. Ekavski je, s druge strane, tipičan za sjeverni Jadran, uglavnom prostor Istre i Kvarnera (Crikvenica, Cres, itd.) Jekavski refleks jata je najmanje zastupljen tek u četirima selima na otoku Lastovu.

Što se tiče preciznije podjele čakavskih dijalekata, Dalibor Brozović ih u djelu *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*, navodi šest: *buzetski ili gornjomiranski, jugozapadni istarski, sjevernočakavski, srednjočakavski, južnočakavski i lastovski*¹⁴. Dijalekte je Brozović podijelio s obzirom na refleks jata. Tako su za buzetski dijalekt koji pronalazimo u sjevernoj Istri oko Buzeta, karakteristični: zatvoreno e (*e*), *ü*, slogotvorno *l* koje prelazi u *u* te nazalni *o* koji prelazi u *a*. Zbog toga što dijeli mnogo sličnosti sa slovenskim i kajkavskim dijalektima, ovaj dijalekt se često naziva prijelaznim ili rubnim čakavskim dijalektom. Jugozapadni istarski se prostire južno od rijeke Mirne, a na taj su ga prostor sa sobom donijeli doseljenici s istoka Dalmatinske zagore istočno od Cetine i juga zapadne Hercegovine. Po refleksu jata on je ikavski. Za razliku od njega, sjevernočakavski je ekavski ili ikavsko-ekavski i obuhvaća prostor sjeveroistočne Istre, Kastavštine, okolice Rijeke i otoka Cresa. Srednjočakavski je ikavsko-ekavski prema zakonu Meyera i Jakubinskog i to je dijalekt u kojeg, prema Brozoviću, ulazi i govor Ogulina. Osim Ogulina, uvršteni su tu još i

¹⁴ Brozović, D. *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*, Jugoslavenski leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1988. god., str. 88.

govori Dugog otoka, Kornata, Lošinja, Krka, Raba, Paga, Vinodola, Brinja, Otočca, Duge Rese i središnje Istre. Potom prelazi na južnočakavski dijalekt koji je rasprostranjen uglavnom na prostoru Dalmacije (okolica Zadra i Splita) i njenih otoka – Brač, Hvar, Vis, Šolta, ali može se pronaći i u sjeverozapadnoj Istri. Ovaj južnočakavski dijalekt karakterizira ikavski refleks jata. Naposljetku Brozović opisuje i lastovski dijalekt čije je glavno obilježje jekavski refleks jata, a pronalazimo ga samo na otoku Lastovu.

Kada se za refleks jata kaže da je prema pravilu, onda govorimo o ikavsko-ekavskom ostvaraju koji do izražaja dolaze ovisno o fonološkoj okolini kojoj pripadaju. Ogulin je tako uvršten u onaj čakavski dijalekt gdje dominira ikavsko-ekavski refleks jata. Potrebno je ipak objasniti samu tu pojavu i u kojim točno slučajevima do nje dolazi. Radi se o zakonu Meyera i Jakubinskog koji su prilikom istraživanja čakavskih prostora (središnji i južni čakavski dijalekti) u prvoj polovici 20. stoljeća ustanovili određene zakonitosti pojavljivanja ovog refleksa. Naime, jat će biti ekavski ukoliko se nalazi ispred dentalnih suglasnika *d, t, s, z, r, l, n* iza kojih slijede vokali *a, o, u* ili *ø*. Sukladno tome, ikavski će refleks jata onda biti zastupljen u svim drugim slučajevima. Tako će primjeri *blijed, bijel, vjetar, djed, koljeno* zvučati *bled, bel, vetar, ded, koleno*, a *mlijeko, čovjek, svijeća, lijep, dijete* zvučati *mliko, čovik, svića, lip, dite*.

Postoje ipak i slučajevi kada primjeri odstupaju od pravila. Iako zakon Meyera i Jakubinskog jest u velikoj mjeri zastupljen u govoru Ogulina, on nije uvijek dosljedno proveden. Tako se primjeri kao što su *rijeka i riječ* aktualiziraju u govoru Ogulina isto kao i u standardnome jeziku, dakle *rijeka i riječ*. Da pravilo Meyera i Jakubinskog ovdje funkcionira, ove bi riječi u ogulinskom govoru glasile *rika i rič*. Ovdje je, dakle, zadržan slog *ije*. Osim u ovih riječi, odudaranja isto tako postoje i u primjerima *upotrijebiti, sjedati, lijevo, preko*. Ove bi riječi, da dosljedno slijede zakon Meyera i Jakubinskog zvučale *upotribiti, sedati, livo i priko*. Ipak, u govoru Ogulina one poprimaju realizacije

upotrebiti, sidati, levo i preko. Ovi su primjeri vjerojatno rezultat generacijske polariziranosti, a treba svakako naglasiti da ikavsko-ekavski ostvaraj jata nije dosljedan ni u drugim govorima ovoga dijalekta te da kod njega gotovo uvijek nailazimo na odstupanja.

Refleks jata i njegovi prethodno opisani ostvaraji dio su čakavskog vokalizma, karakteristike od presudnog sadržaja za čakavštinu i zbog toga ju smatramo čakavskim alijetom.

Kao alijetet čakavskog narječja treba svakako navesti i oblik G jd. zamjenice *ča – česa*. Iako i konzervativni govora druga dva narječja mogu imati takav genitiv, ovdje je on zasigurno povezan sa zamjenicom *ča*. U čakavskom je narječju upitno-odnosna zamjenica *ča* dio pune čakavske nepreventivne vokalizacije. Stari oblik *čъ* je prešao u *čə* i naposljetku dao *ča*, ali i *če* i *čo* kao moguće inačice. Došlo je, dakle do prelaska poluvokala u puni vokal zasigurno zaeto jer je bio naglašen. Puna čakavska nepreventivna vokalizacija jedna je od najbitnijih čakavskih autohtonih značajki i dijelom je takozvane jake čakavske vokalnosti. Ogleda se i u drugim primjerima kao što su *mъša – məša – maša*, instrumentalnog oblika zamjenice *sa mnom* koja će zvučati *s manum*, genitivnog i dativnog oblika imenice *pas – pasa* (a ne *pas - psa*), *pas – pasu* (a ne *pas – psu*).

Osim ovih primjera, očituje se i kod priloga *kadi*. Naime, u čakavskim je dijalektima prilog *kadi* istovrijedna zamjena za standardni mjesni prilog *gdje*. Stari oblik ovoga priloga bio je *kъdě* koji je prešao u *kəde*, a naposljetku poprimio oblik *kadi*. Poluvokal *šva* (ə) bio je u slabom položaju, okružen suglasnicima *k* i *d*. Kao takav on nije mogao opstati, stoga je prešao u puni vokal *a*.

Nekadašnji poluvokal *šwa* kao i u većini čakavskih govora dat će vokal *a* (*dan, maša, kadi*), a samoglasno *l* dat će *u* (*suza, vuna, puž*). Samoglasno *l* inače u

autohtonim čakavskim govorima daje inačice *al/el/ol* koje smatramo dijelom čakavske jake vokalnosti. U ogulinskom kraju takvih primjera nema, čak ni stariji stanovnici ne bi rekli *valna, velna ili volna*, već uvijek *vuna*.

Doći će i do zatvaranja vokala pred nazalima kao u primjerima *un, unda, ženum* (od *on, onda, ženom*). Već spomenuti praslavenski *d'* prešao je u *j*, a tipični čakavski *t'* izostaje i u ovom ga govoru nigdje ne pronalazimo, kao njegova zamjena javit će se afrikat *ć*.

Što se vokala i fonemske razine tiče, za čakavske je govore tipična pojava takozvanih dvoglasa u okviru pojačane vokalnosti, odnosno dvoglasa *uo* i *ie* koji su rezultat zatvaranja dugih fonema *e* i *o*. U ogulinskom kraju će tako riječ *gnoj* biti izgovorena kao *gnuoj*, *plot* kao *pluot*, *peć* kao *pieć*, *tetac* kako *tietac* i sl. Pronaći ćemo dvoglasu i kod posvojnih zamjenica *moj/tvoj* > *muoj/tvuoj*, ali i kod izgovora nekih toponima pa će tako *Ogulinski Hreljin* biti realiziran kao *Ogulinski Rieljin*. Važno je ipak napomenuti da se ovi dvoglasu danas mogu primijetiti samo u govoru najstarijih izvornih govornika te da će se u novije vrijeme vjerojatno u potpunosti izgubiti.

Zanimljiva je pojava dodavanja glasa *j* ispred onih riječi koje počinju vokalom *i*. I dok je u primjerima *ujna – vujna, ura – vura* bila riječ o tipičnoj kajkavskoj pojavi – *v protezi*, ovdje se pak radi o čakavskom alijetetu. Tako će riječi poput *iskati, igrati, Ive* u govoru Ogulina zvučati *jiskati, jigrati i Jive*. Fonem *j* ipak neće biti dodan samo onim riječima koji počinju vokalom *i*, već i nekima koji počinju vokalom *u*. Ovi će primjeri biti znatno rjeđi, a jedan od najtipičnijh čakavskih koji je prisutan i u govoru Ogulina jest *užinati – južinati*.

U drugih se pak leksema početni fonem može gubiti. Radi se o promjeni *vǃ* > *v*, tj. o gubljenju poluglasa. Ovu čakavsku pojavu pronaći ćemo u primjerima *unuk – nuk* (< *vnuk*), *utorak – torak* (< *vtorak*), *jučer – čera* (< *včera*), *u jutro – jutro* (< *v jutro*), itd.

Na morfološkoj razini čakavski se utjecaj osjeti u znatnoj mjeri. Jedan od najočitijih primjera jest komparacija pridjeva sufiksom *-ji*. Valja ipak napomenuti da će ova komparacija biti zastupljena samo u onih pridjeva koji završavaju nastavcima *-ak* i *-ok*. Tako će primjerice komparativi pridjeva *visok* i *nizak* umjesto viši i niži, zvučati *višji* i *nižji*. Osim kod navedenih pridjeva, ova će komparacija do izražaja doći i kod nekih priloga. Jedan od najočitijih primjera jest prilog *kasnije* čiji će komparativ zvučati *kašnje*. U tom će komparativu doći do jotovanja i jednačenja po mjestu tvorbe na granici tvorbene osnove i sufiksa. Ovaj je primjer vidljiv u brojnim čakavskim ikavsko-ekavskim idiomima, ali i onim gradišćanskohrvatskim.

Osim u komparaciji pridjeva, čakavski se utjecaj vidi i u deklinaciji određenih padežnih oblika imenica, ali i brojeva. Tako će pri sklonidbi s brojevima od dva do četiri, pojedine imenice nuškoga roda sačuvati nastavak *-i*, pr. *tri kralji; Dojt ćemo iza Tri kralji*.

Što se zamjenica tiče, upitno-odnosna zamjenica *tko* će u ogulinskom govoru zvučati *ki*. Sukladno tome, oblici za ostale rodove bit će *ka* i *ko*, pr. *Ka je to žena?* (Koja je to žena), *Ko je to dite?* (Koje je to dijete). Ovakav oblik upitno-odnosnih zamjenica bit će prisutan i u drugim govorima čakvskog ikavsko-ekavskog dijalekta. Zanimljivo je da će se od zamjenice *ki* tvoriti i niječna složenica *niki* (*nitko*), pr. *Niki ni došal* (*Nitko nije došao*).

Osim toga, i u povratnih glagola, posebice pri ostvaraju perfektnoga oblika, očituje se utjecaj čakavštine. Naime, prilikom realizacije perfekta tih glagola, uz zamjenicu *se*, redovito se koristi i enklitički oblik pomoćnog glagola *biti*, tako će se primjeri *Ona se počešljala, a on se opral* realizirati kao *Ona se je počešljala, a on se je opral*.

U čakavskim ikavsko-ekavskim dijalektima često ćemo naići na jezične mehanizme sastavljene od perfekta pomogoćnog glagola *htjeti* – *tit(i)* i infinitiva glagola koji označava o kojoj je radnji riječ. Oni će uglavnom biti korišteni za opis trajnosti radnje koja se događala u prošlosti. Neki od primjera su: *tila su dica čuvat blago, tili smo se za blagdan lipo obuć, tili smo se družiti*, i sl.

Tvorba futura II. je također čakavskog utjecaja. Tvorite će se od prezenta glagola biti u skraćenom obliku i glagolskog prodjeva radnog, pr. *Ako bu pitala za nas, projt ćemo do nje (Ako bude pitala za nas, otići ćemo do nje.)*

Čakavski element je i tvorba izvedenica sufiksom *-at*. Jedan od najčešćih primjera jest *školat (školovati, obrazovati)*, pr. *Dica se školaju, Oni već dugo školaju svojeg sina.*

U govoru Ogulina kao i u ostalim čakavskim ikavsko-ekavskim dijalektima, pojavit će se umjesto posvojnih zamjenica *nje(zi)n, -a, -o*, genitiv osobne zamjenice 3. l. jd., npr. *nj(i)e snaja*. Ovakvo izricanje posvojnosti svezom *nje* i imenice na koju se posvojnost odnosi do danas je ostala sačuvana u grobničkom dijalektu, ali i govoru gradišćanskih Hrvata.

Zanimljivo je promotriti riječi koje su u u strajem leksičkom sloju zadržala stara značenja kakva su imala u čakavskim ikavsko-ekavskim govorima prije velikih migracija. Neke od tih riječi su: *pivnica (podrum), pod (tavan), pruojt (otići)*. Specifičnu uporabu ima i leksem *vikati*. Naime, njega u prenesenom značenju možemo rabiti kao istovrijednicu za leksem *zvati*, npr. *I sad muve vičemo (I sad ih zovemo muhe)*. Sanja Vulić navodi kako je „*ovdje vjerojatno riječ o staroj čakavskoj uporabi jer se taj glagol u tom značenju susreće u bugarskom i makedonskom, a i inače je znatna leksička srodnost bugarskih i starohrvatskih idioma koja se očituje u čuvanju brojnih riječi psl. podrijetla.*“¹⁵

¹⁵ Vulić, S, *O govoru Turković sela*, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2008. god, str. 24
Preuzeto s: <http://hrcak.srce.hr/78910>

U čakavske se posebnosti ubrajaju i blagdanska imena ženskoga roda, pr. *Jurjeva, Križeva, Petrova, Stipanja*, itd.

Na sintaktičkoj razini pojavit će se takozvani prilozi pojačavanja. I dok je kod opisa kajkavskih značajki tu bilo riječi o primjerima kao što su *dost* i *jako*, za čakavske je govore tipičan onaj *pravo*. Tako će Ogulinci često upotrijebiti prilog *pravo* kako bi naglasili određene rečenične dijelove, pr. *Pravo govoriš, Pravo si to napravil*, itd.

Štokavski alijeteti

Osim već spomenute upitno-odnosne zamjenice *što/šta* koja je sekundarni alijetet štokavskog narječja jer se ne javlja dosljedno, već samo u mlađih generacija i onih koji su izloženi većem utjecaju standardnoga jezika, postoje u govoru Ogulina i neki izvorni štokavski alijeteti.

Što se prozodije ogulinskog govora tiče, smatra se kako ona dijeli najviše sličnosti s onom novoštokavskom. Novoštokavski organski idiomi su oni čiji naglasni sustav u mnogočemu nalikuje onom u hrvatskom standardnom jeziku. Nastanak ove akcentuacije Lisac tumači gubitkom akuta, odnosno govori da je ona posljedica dvonaglasnog stanja. Neke od karakteristika ove akcentuacije su: gubitak prednaglasnih duljina, zadržavanje silaznog sloga samo na prvom slogu izgovorne cjeline, jednosložne riječi uvijek su naglašene silaznim naglaskom, dvosložne i višesložne izgovorne cjeline silazni naglasak mogu imati samo na prvom slogu, a uzlazne na svakom, osim na posljednjem slogu, itd. Tu valja spomenuti i novoštokavsko akcentsko pomicanje koje se uglavnom odvija na posljednjim slogovima, posebice ako su ti slogovi otvoreni. Akcent će isto tako

lakše prijeći u okviru jedne te iste riječi, nego unutar izgovorne cjeline koja se sastoji od proklitike i riječi koja joj slijedi.

Naglasni inventar ogulinskog govora sastoji se od 4 naglasaka, dva silazna (dugoga i kratkoga), npr. *blágo* i *kùća*, i dva uzlazna (dugoga i kratkoga) *rúka* i *ròdit*. *Ovaj novoštokavski naglasni inventar uvjetovan je najnovijim promjenama u tom tipu govora, tj. ostvarivanjem kratkouzlaznog naglasaka¹⁶, a očituje se u primjerima kao što su Bòžić, Cvìtnica, čèsan, gòdišće, Ívanja, ròdit, itd. Na mjestu nekadašnjeg dugog naglasaka ostala je zanaglasna dužina, pr. *dvòrišće, ògnjīšće, osamdèsēta*. Ovaj tip kratkouzlaznog naglasaka nastao je kao rezultat regresivnog pomaka silaznih naglasaka uz usporednu promjenu intonacije.*

Na fonemskoj razini štokavski se alijeteti u govoru Ogulina možda ponajbolje ogledaju u postojanju fonema *ǰ*. U govoru Ogulina tako prevladavaju realizacije s fonemom koji je sukladan štokavskom *ǰ*, pr. *tudi đaki*. S druge strane, fonem *ǰ* ipak izostaje.

Primarna štokavska značajka u govoru Ogulina vidljiva je i u primjeru *tjedan – ćedan*, odnosno u pojavi tzv. novog jotovanja. Riječ je o najnovijem štokavskom utjecaju na ikavsko-ekavske čakavske govore. Sanja Vulić navodi kako se u ovom konkretnom primjeru (*tjedan – ćedan*) radi o utjecaju obližnjih pravoslavnih štokavaca koji se dogodio u 20. stoljeću.¹⁷

Na fonemskoj *će* razini doći i do gubljenja fonema *x* kao u primjeru *rana* (*hrana*), *rast* (*hrast*), *Rvacka* (*Hrvatska*), a nekad *će* se zamijeniti fonemom *j*, pr. *snaja* (*snaha*). Tako ćemo pronaći realizacije: *Pas nema više hrane – Pas nema više rane, Ispred moje kuće raste stari hrast – Ispred moje kuće raste stari rast. Dobro se slažem sa snahom – Dobro se slažem sa snajom*. Isto tako leksemi poput *orah* i *smijeh* bit će u ogulinskom kraju realizirane kao *orij* i *smij*. Osim

¹⁶ Ibid., str. 5.

¹⁷ Ibid. str. 10.

fonema *j*, kao zamjena može doći i glas *v*. Leksemi koji će u standardnom jeziku zvučati *duhan*, *suh*, *kuharica* će tako ovdje poprimiti oblike *duvan*, *suv*, *kuvarica*.

Štokavskom utjecaju treba pripisati i izostavljanje zanaglasnog vokala *i* u primjerima kao što su *ponedjeljek* – *pondiljak*, *godina* – *godna*, *južina* – *južna*, *nedjelja* – *nedlja*. Ovakvo izostavljanje zanaglasnog vokala do izražaja će posebice doći u okolnim ogulinskim govorima, posebice zagorskom i modruškom. Isto tako, u novije vrijeme osobito u mlađeg naraštaja postoji tendencija čuvanja zanaglasnog kratkog *i*, stoga ne čudi paralelna uporaba inačica *misečina* – *misečna*, *Pepelnica* – *Pepelnca*, *itd.* S druge strane, u najstarijih naraštaja pronalazimo i poneki primjer s redukcijom kratkog zanaglasnog *e* kao kod leksema *dvadeset* – *dvadcet*.

Na morfološkoj razini štokavski alijetet se ogleda kod tzv. nerelacijskog morfema, tj. u njegovom izostajanju kod nekih oblika. Ono što je kod ove pojave zanimljivo jest to da se ne javlja dosljedno kod svih imenica, već uglavnom onih kratkih, posebice jednosložnih. Tako će imenice *puž*, *muž*, *svat* u N mn. imati oblike *puži*, *muži* i *svati*, umjesto standardnog oblika s nerelacijskim morfemom – *puževi*, *muževi*, *svatovi*.

Stanje sa zamjenicama je dosta zanimljivo. Spomenuto je na početku da je govor Ogulina po pitanju upitno-odnosnih zamjenica otvoren zapravo prema svim narječjima. Zamjenica *što* i njena verzija *šta* će se tako upotrebljavati relativno često, paralelno s *kaj* i jako rijetko *ča*. Genitiv jednine će ipak zvučati *česa*. Od ostalih oblika ističem osobnu zamjenicu *on* koja u trećem licu jednine muškoga roda zvuči *ńem*. Množina zamjenice *mi*, odnosno *vi*, s druge strane, će zvučati *nami*, tj. *vami*. Primjećujem i enklitičku uporabu akuzativnog oblika 3. l. osobne zamjenice *ńi* uz prijedložnim konstrukcijama kao što je npr. *preda ńi*. Prijedlozi su česti i s ostalim kratkim zamjeničkim oblicima (*me*, *te*, *se*).

Posvojna zamjenica njihov glasit će *ńiov*. Što se tiče pokaznih zamjenica taj i ovaj, u G i A imat će oblike *tega*, *ovega*, a u D i L *temu*, *ovemu*.

Od štokavskih alijeteta na sintaktičkoj razini izdvojila bih korištenje historijskog i pripovjedačkog imperativa koji se očituju u idućim primjerima: *Pričaj mi tako do podne; Ja potrči tamo, kad ono – niš*. Glagol *pitati* ima specifičnu uporabu i može doći kao genitivska reakcija, pr. *Ja sam Mare pitala*. Česte su bezlične rečenice: *Došlo jedne noći i sve odneslo*. Oblik prezenta nadopunjuje se veznikom *da*, pr. *Neće da sluša*, a oblik infinitva (koji je uglavnom krnji) veznikom *za*, pr. *Ni za govorit*.

Leksičko stanje karakterizira povećan broj turcizama kao što su *džezva*, *tava*, *komšija*, *barjak*, *ćufta*, *pare*, itd.

4.2. Alteriteti

Alteriteti su u govoru Ogulina iznimno brojni. Postoji mnogo jezičnih primjera koji potvrđuju preklapanje različitih jezičnih i inonrarječnih utjecaja na ovom prostoru, a to je dakako posljedica preklapanja raznih društvenih utjecaja, odnosno činjenice da je Ogulin smješten na graničnom prostoru svih većih hrvatskih regija pa tako i narječja.

Primjer jednog od alteriteta na fonološkoj razini je pojednostavljivanje suglasničkih skupina koje pronalazimo na početku riječi *pšenica*, *vlas*, itd. a koji će prijeći u *las*, odnosno, *šenica*. U čakavskom se narječju ova pojava tumači kao rezultat smanjenja napetosti, a u kajkavskom kao suglasnička skupina koja se, zbog neuobičajenog i za izgovor poprilično teškog spoja okluziva i frikativa (p i š), jednostavno mora reducirati. Pojednostavit će se i još neke suglasničke skupine, primjerice ona -*vrt*. Tako će *čtvrta* biti *četrtak*, a *četvrti* će biti *četrti*.

Tu je još i depalatalizacija koja je svojstvena obama narječjima. Ipak, valja napomenuti kako će se ona u govoru Ogulina javiti samo u jednom primjeru, *šljiva* – *sliva*. Depalatalizacija je kao konsonantska pojava izrazito karakteristična za kajkavsko narječje i gotovo da nema kajkavskih govora gdje se barem jedan vid depalatalizacije ne ostvaruje. Što se čakavskog narječja tiče, depalatalizacija se javlja zajedno s delateralizacijom koja je možda i nešto češća i definitivno karakterističnija čakavštini.

Na fonološkoj razini zamjećujem i tzv. vokalne redukcije koje se očituju u primjeru *nedl'a* (nedjelja). Slično toj pojavi jest i sažimanje kao kod riječi *svedno* (svejedno), *ńev* (njihov), itd. Doći će i do pojednostavljivanja suglasničkih skupina na početku riječi, kao što je već prikazano primjerom *šenica* (pšenica), ali i unutar riječi kao kod *panem* (padnem). Suglasnički skup – *st* na kraju riječi će ipak opstati (pr, *mast*, *prst*).

Čakavskom i kajkavskom narječju zajedničko je i izostajanje fonema *dž*. Kao primjer uzimam leksem *džep*. On će u oba narječja zvučati *žep*. I dok je fonem *đ*, zahvaljujući prodornom utjecaju štokavštine, pronašao svoje mjesto u fonemskom inventaru, afrikati *dž* to nije uspjelo.

Čakavskom i štokavskom narječju svojstven je takozvani *ščakavizam*. Zapadni štokavci su poznati kao *ščakavci*, a *ščakavizam* je prisutan i u Ogulinu, ali ne u svim primjerima. Tako će Ogulinci reći *ščap* i *vriščati*, ali *ognjište* i *dvorište*. Na zapadu postoji i takozvana sklonost uklanjanja okluziva, ali isto kao i kod prethodnih konsonantskih pojava, ni ova nije dosljedna. Kod primjera *ručnik*, pronaći ćemo gotovo uvijek *rušnik*, ali *mačka* nikada neće biti *maška*. Ovu pojavu smatramo i dijelom čakavskog narječja. Naime, Iva Lukežić pruzima od Zvonimira Junkovića tezu o teškom, odnosno napetom slogu koji se na neki način mora pojednostaviti. Zbog toga se u čakavskom narječju gotovo redovito primjeri poput *mačka* i *vočka* zamjenjuju onima *maška* i *vojka*.

Jedan od najočitijih alteriteta jest i pojava dočetnog *-l* kod oblika muškog roda jednine glagolskog pridjeva radnog. Tako će primjerice radni glagolski pridjevi infinitiva *pitati*, *raditi*, *čuti*, *vidjeti* u ogulinskom govoru zvučati *pital*, *radil*, *čul*, *vidil*. Ovakvu pojavu smatramo alteritetnom jer je prisutna i u kajkavskom i u čakavskom narječju.

Osim kod glagolskih oblika, oblik dočetnog *-l*, pronaći ćemo i kod nekih drugih vrsta riječi. Tako će imenica *kotao* prijeći u *kotal*, a pridjev *debeo* u *debel*. Vidimo, dakle, da ovaj govor jednostavno ne podnosi hijat, odnosno pojavu dva samoglasnika na samom kraju riječi, stoga se javlja tendencija preoblake posljednjeg samoglasnika u takozvano dočetno *-l*. Iako se kod priloga kao takve vrste riječi hijat neće pojaviti, opet ćemo kod nekih primjera imati očiti prikaz fonema *-l* na početku finaloga sloga, pa će tako primjerice prilog *pola* jednostavno prijeći u *pol*. Prethodno opisana pojava dočetnog *-l* na kraju imenica, pridjeva i priloga karakteristična je zapravo za svako od triju narječja.

Fonem *-l* se osim na kraju finalnog sloga, može pronaći i na dočetu unutrašnjeg sloga i kao takvog ga pronalazimo i u ogulinskom govoru. Očituje se u sljedećim primjerima: *kolci, palci, selski, bolna* i još brojnim drugim sličnim primjerima.

Nadalje, na morfološkoj razini, kajkavština i čakavština dijele isto tako sufiks *-najst* za tvorbu brojeva. Tako će brojevi *jedanaest, dvanaest, trinaest* umjesto standardnog sufiksta *-naest* imati onaj *-najst* i zvučati *jedanaajst, dvanaajst, trinaajst*. Dijele još i pojavu zvanu *rotacizam*. Radi se o promjeni suglasnika, uglavnom u onim slučajevima kada se fonem *ž* mijenja fonemom *r*. Najočiti primjer jest onaj *možeš – moreš*, pa će tako rečenica *Možeš doći sutra ujutro* zvučati *Moreš dojt sutra (u)jutro*.

Alteritetna pojava zajednička kajkavštini i čakavštini jest i pojava kratke osnove glagola. Ova je pojava vezana za morfološku razinu jezika. Radi se o pojednostavljivanju glagolskih osnova i reduciranju određenih fonema. Neki od glagola kod kojih ovakva promjena dolazi do izražaja jesu *spavati* i *jesti*. Reduciranje osnove vidljivo je u prvom licu jednine koji neće više zvučati *spavam* i *jedem*, nego *spim*, tj. *jim*.

Od glagolskih oblika specifična je još i tvorba glagolskog pridjeva trpnog. Ovaj ćemo oblik tvoriti ćemo koristeći nekoliko različitih nastavka ovisno o tome kako završava osnova. Tako postoje sufiksi: *-n* (*pospan*), *-an* (*kopan*), *-en* (*pletan*), *-jen* (*stišnjen*) i *-t* (*proklet*), pr. *Pospan čovik, iskopan krumpir, ispletan tepih, stišnjena soba, proklet narod*.

Što se morfologije kajkavskog i čakavskog narječja tiče, nailazimo na neke sličnosti kod deklinacije imenica muškog roda. Naime, u oblicima D i L jednine, pronalazimo nastavak *-u*, uobičajen i čest u kako u govoru ogulinskog, tako i kajkavskog i čakavskog područja. Primjerice, *Idem onem čoviku, Pričam o lopovu*. Množina tih imenica je nešto posebnija. G množine sa sobom nosi

nerelacijske morfeme *-ov/-ev* i oni se dosljedno javljaju kod većine imenica. Valja ipak napomenuti kako u kajkavštini dočetni *-v* prelazi u *-f*, pa će tako ogulinski *stolov* kod kajkavaca zvučati *stolof*. Specifične su i one imenice koje u istom padežu ne dobivaju nerelacijske morfeme, već zadržavaju stari oblik s nultim nastavkom. Takve su primjerice imenice *konj* i *novac* koji će u G množine biti *konjø*, *novacø*. Sinkretizam D, L i I množine imenica muškog roda je nešto teže pronaći u govorima kajkavskog područja, a ne ostvaruje se zapravo ni u govoru Ogulina. Ono što se može zamijetiti jest ujednačavanje L i I množine najčešće nastavkom *-i* što vidimo u nizu primjera kao što su *stolci* (na/u komu/čemu; s kim/čim) itd. Osim toga, nećemo naići ni na razliku između palatalne i nepatalne osnove kod deklinacije određenog oblika pridjeva, pa će tako *zelenog* i *crnog* zvučati *zeleneg* i *crneg* po istom uzorku deklinacije kao kod primjera *šupljeg* i *vražjeg*.

Imenice ženskog roda će u G jd. imati očekivani nastavak *-e*, a u I jd. *-om* ili čak *-um* (sa *ženom* ili sa *ženom*), pr. *Moje žene ni danas doma, Bil sam danas sa ženom pri maši*. Imenice ženskog roda, za razliku od onih muškog roda, u D, L i I množine češće pokazuju sklonost sinkretizmu. Dominantni nastavak za ta tri padeža bit će *-ami*, a ne kao što je riječ u štokavaca *-ama*. Sukladno tome, imenice kao što su *žena*, *voda*, *sestra* u tim padežima prelaze u *ženami*, *vodami*, *sestrami*. Rečenice *Idem onim ženama, Slušam o velikim vodama, Družim se sa sestrama* će tako u ogulinskom govoru biti *Idem onim ženami, Slušam o velikim vodami, Družim se sa sestrami*.

Na morfološkoj razini ovih dvaju narječja neće doći do sibilizacije u onim situacijama gdje bi to bilo očekivano. Tako će N mn. muškog roda imenice *unuk* zvučati *unuki* ili *nuki* umjesto *unuci*, a D jd. muškog roda imenice *noga* bit će *nogi*, a ne *nozi*. Tako će rečenice *Svi moji unuci su još mali* i *Drvo me udarilo po nozi* kod Ogulinaca zvučati *Svi moji (u)nuki su još mali, Drvo me lupilo po nogi*.

Alteritetna pojava jest i česta uporaba supina, tj. okrnjenog ili apokopiranog infinitiva koja je svojstvena objema narječjima – čakavskom i kajkvaskom, pr. *spat, vidit, delat* itd. Rečenice koje se često kod Ogulinaca čuti su tako *Idem spat, Moram delat, Sutra moram puno delat*.

Kao idući alteritet navodim specifični oblik upitno-odnosno zamjenice *nešto* koja će u govoru Ogulina ponekad prijeći u *ništo*. Ovaj je, dakle, oblik svojstven čakavskim i štokavskim govornicima, a koristi se kao ravnopravni ekvivalent zamjenici nešto. Pronaći ćemo ga u nizu primjeru kao što su *Ništo me boli, Ništo sam ti kupila, Ništo me smeta* itd.

Kod tvorbe glagola naići ćemo na specifičnost 3. lica množine koje često završava sufiksom *-u* kao kod primjera *molu, uču, volu*, i sl. S obzirom da vremena poput imperfekta, pluskvamperfekta i aorista izostaju, perfekt je ono koje se najčešće koristi. Tvori se od nenaglašenog oblika pomoćnog glagola biti i radnog glagolskog pridjeva koji (kod muškog roda) uvijek završava dočetnim *-l*, pr. *bil sam, delal sam, rodil se je, volil je*, itd.

Zajedničko svim narječjima jest i pojava okrnjenih infinitiva, nestanak imperfekta, pluskvamperfekta, aorista i glagolskih priloga. Vremena u ogulinskom govoru nikad nisu složenija od običnog prezenta i perfekta. Aorist, imperfekt i pluskvamperfekt se gotovo nikada ne mogu čuti. Pored prezenta i perfekta, nađe se još i kondicional koji je tvoren oblikom glagola biti koji je jednak za sva lica i radnim glagolskim pridjevom. *Ja bi došla, ti bi došla, on bi došal, mi bi došli, vi bi došli, oni bi došli*.

Što se sintakse tiče, situacija je dosta jednostavna. Karakterizira ju uglavnom slobodan red riječi i česta elipsa. Čest je i oblik *od + genitiv* korišten u funkciji posvojnog pridjeva, pr. *otac od moje žene, prijateljica od moje mame*, itd. Prijedlog *s(a)* javit će se i u onim primjerima gdje je zastupljen instrumental sredstva (*rezala je s nožem, došal je s autom, pišem s olovkom*).

4.3. Popis alijeteta u govoru Ogulina

1) Kajkavski:

- zamjenica *kaj*
- *v proteza*
- dijelni genitiv
- specifična tvorba i upotreba imperativa
- historijski prezent
- sintaktičke konstrukcije, pr. *bez da* i sl.
- prilozni pojačavanja, pr. *dost, jako*, i sl.
- specifična upotreba leksema (*u*)zeti

2) Čakavski:

- ikavsko-ekavski refleks jata po pravilu Meyera i Jakubinskog
- čakavska jaka vokalnost
- zatvaranje vokala pred nazalima
- difotnzi *uo* i *ie*
- dodavanje fonema *j* riječima koje počinju vokalom *i*
- kompracija sufiksom *-ji*
- upitno-odnosna zamjenica *ki*
- tvorenice *zač, poč, nač*
- perfektni oblici povratnih glagola dopunjeni enklitikom
- sklop htjeti (*titi*) + *infinitiv* za opis prošle radnje
- specifična tvorba futura II.
- sufiks *-at* u *školat*
- posvojnost izrečena zamjenicom *nj(i)e* i imenicom

- zadržana stara značenja (pr. *pivnica – podrum*)
- blagdanska imena ženskoga roda
- prilog pojačavanja - *pravo*

5) Štokavski:

- novoštokavska akcentuacija
- izostajanje fonema *x*
- prisutnost fonema *ǰ*
- novo jotovanje
- izostavljanje zanaglasnog kratkog *i*
- izostajanje nerelacijskog morfema u jednosložnih imenica
- pripovjedački imperativ
- specifična upotreba glagola *pitati*
- povećan broj turcizama

4.4. Popis alteriteta u govoru Ogulina

- pojednostavljivanje suglasničkih skupina
- depalatalizacija
- vokalne redukcije
- izostajanje fonema *dž*
- opstajanje suglasničke skupine *-st* na kraju riječi
- šćakavizam
- dočetno *-l* kod oblika muškog roda jednine glagolskog pridjeva radnog
- pojava dočetnog *-l* i na kraju unutrašnjeg sloga
- sufiks *-najst* za tvorbu brojeva
- rotacizam
- kratke osnove glagola
- specifična tvorba glagolskog pridjeva trpnog
- sufiks *-u* u D i L jd. imenica muškog roda
- relacijski morfemi *-ov/-ev* u G mn. imenica muškog roda
- nulti nastavak u G mn. imenica muškog roda
- ujednačavanje L i I mn. imenica muškog roda sufiksom *-i*
- sufiks *-e* u G jd. imenica ženskog roda
- sufiks *-om* ili *-um* u I jd. imenica ženskog roda
- sinkretizam DLI mn. imenica ženskog roda sufiksom *-ami*
- izostanak sibilizacije
- utrnuti palatalnost osnova kod deklinacije određenog oblika pridjeva
- pojava okrnjenog infinitiva
- specifičan oblik neodređene zamjenice *nešto - ništo*
- sufiks *-u* za tvorbu prezenta 3.1. mn.

- izostajanje aorista, imperfekta i pluskvamperfekta
- kondicional tvoren oblikom *bi* za sva lica
- izostajanje glagolskih priloga
- slobodan red riječi
- česta elipsa
- sintaktička konstrukcija *od + genitiv*
- prijedlog *s(a)* kod instrumentala sredstva

5. Zaključak

U ovom sam radu provela analizu ogulinskog govora. Prvo sam opisala specifičnosti grada Ogulina i njegovog geografskog smještaja, a zatim krenula u jezičnu analizu. Promatrala sam značajke ogulinskog govora i pokušala zaključiti kojem to narječju one pripadaju. Napomenula sam nekoliko puta kako je zapravo govor Ogulina u tolikoj mjeri jedinstven da se, baš kao i njegov zemljopisni smještaj, ne može uvrstiti ni u jedan već postojeći okvir. Jezična analiza koju sam provodila temeljila se na razlikovnim i pomoćnim dijalektološkim mehanizmima – alijetetima i alteritetima. Ovakav način rada omogućio mi je promatranje govora Ogulina kroz prizmu svakog pojedinog narječja. Izdvojila sam, dakle, one karakteristike koje su autohtone za svako pojedino narječje, a potom i one koje su zajedničke dvama ili čak svim trima narječjima.

Već pri samom početku analize upitno – odnosnih zamjenica *kaj*, *ča*, *što*, uvidjela sam da je govor Ogulina zaista specifičan. Ove su zamjenice alijeteti najvišeg ranga i vrhunski su pokazatelji autohtonosti nekog narječja. U ogulinskom se pak govoru one mogu naći u svim svojim inačicama i varijantama. Što se ostalih alijeteta tiče, zaključila sam da primarnih pokazatelja pojedinih narječja ima zaista malo. Postoji određeni broj alijeteta koji ukazuju na autohtonu pripadnost jednom od triju narječja, međutim oni nisu do kraja dosljedni i u velikom se broju slučajeva isprepliću s obilježjima ostalih narječja. Osim za promatranje pripadnosti narječjima, alijeteti su mi isto tako omogućili uvid u povijesno stanje koje je za promatranje jezičnih mijena iznimno bitno.

Što se alteriteta tiče, oni su u govoru Ogulina iznimno brojni. Vjerujem da je to posljedica upravo spomenutoga povijesnog stanja, odnosno činjenice da se prostor Ogulina tijekom prošlih vremena nalazio na onom dijelu zemlje kojemu

je bilo svojstveno preklapanje različitih društvenih, a samim time i jezičnih utjecaja što se vidi i u današnjoj jezičnoj situaciji.

Nema sumnje da govor grada Ogulina ima čakavsku podlogu. Tome svjedoče brojne authtone čakavske značajke od kojih su najočitije jaka čakavska vokalnost, upitno-odnosna zamjenica oblika *ča-česa* i ikavsko-ekavski refleksi jata prema pravilu Meyera i Jakubinskog. Na umu ipak treba imati da se ovaj idiom tijekom povijesnih mijena u velikoj mjeri približio ostalim dvama narječjima. To se prije svega ogleda u velikoj uporabi zamjenice *kaj* i *što/šta*, ali i akcentuaciji koja je najsličnija onoj novoštokavskoj.

Prilikom provođenja jezične analize, uvidjela sam potrebu za detaljnijom dijalektološkom analizom ovog prostora. Naime, tijekom pisanja rada, primijetila sam da se Ogulin zaista spominje u velikom broju djela autora koji se bave ovim područjem, ali primijetila sam isto tako da je ogulinski govor uglavnom opisan vrlo kratko i nedovoljno precizno. Svi poznati hrvatski dijalektolozi imaju tendenciju prikazati Ogulin na svojim dijalektološkim kartama, međutim, sam opis govora je veoma oskudan i definitivno postoji potreba za njegovim detaljnijim istraživanjem.

6. Popis literature:

- 1) Brozović, D. *Jezik sprskohrvatski/hrvatskosprski, hrvatski ili srpski*, Jugoslavenski leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1988. god.
- 2) Lisac, J. *Hrvatska dijalektologija 1, Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009. god.
- 3) Lisac, J., *Hrvatska dijalektologija 2, Čakavsko narječje*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009. god.
- 4) Lončarić, M., *Kajkavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb, 1996. god.
- 5) Lukežić, I. *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekit*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1990. god.
- 6) Matica hrvatska Ogulin (posebno izdanje), *Ogulin- Povijesna i kulturna baština*, 2000. god.
- 7) Matica hrvatska Ogulin (turistička monografija), *Ogulin i okolica*, Zagreb, 2003. god.
- 8) Salopek, H, *Ogulinsko-modruški rodovi*, Matica hrvatska – Ogulin, Zagreb, 2007. god.
- 9) Vulić, S, *O govoru Turković sela*, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2008. god. Preuzeto s: <http://hrcak.srce.hr/78910>
- 10) Popis
stanovništva, kućanstva i stanova 2011 , statistička izvješća. Preuzeto s:
<http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/censuslogo.htm>

Categorization of Ogulin's idiom

Summary

This paper considers the analysis of both phonological and morphological system of the local idiom of City of Ogulin. Word formation, syntax and lexicology of Ogulin's idiom have also been carefully scrutinized. After the research has been conducted, it became clear that the basis of the idiom is Chakavian, but also proved obvious contact with other two dialects (Kajkavian and Shtokavian) which can be seen in almost every linguistic layer.

Key words: City of Ogulin, dialectological analysis, local idiom